

Finansiell informasjon (Pilar 3) 2011

Informasjon i samsvar med kravene i kapitalkravsforskriftens del IX (Pilar 3)

Oppdatert pr 31. desember 2011

Innholdsfortegnelse

1	Innledning og formål med dokumentet.....	3
2	Konsolidering.....	3
2.1	Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv	3
3	Ansvarlig kapital og kapitalkrav	3
3.1	Ansvarlig kapital	3
3.2	Kapitalkrav	4
4	Kreditrisiko og motpartsrisiko	4
4.1	Definisjon av mislighold og verdifall.....	4
4.2	Metode for beregning av nedskrivninger	5
4.3	Fordeling på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder	5
4.4	Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid.....	6
4.5	Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantiansvar.....	6
4.6	Endring i nedskrivninger på utlån og avsetninger på garantiansvar	6
4.7	Bruk av offisiell rating til kapitaldekningsformål	7
4.8	Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav.....	7
4.9	Motpartsrisiko knyttet til derivater.....	8
5	Egenkapitalposisjoner	8
6	Renterisiko	9
7	Styring og kontroll av risiko	9
7.1	Formål og prinsipper for ICAAP	9
7.2	Styring og kontroll av enkeltrisikoer.....	10
7.3	Bankens godtgjørelsesordning	12

1 Innledning og formål med dokumentet

Formålet med dette dokumentet er å oppfylle kravene til offentliggjøring av finansiell informasjon etter kapitalkravsforskriftens del IX (pilar 3).

Det legges opp til å utarbeide et tilsvarende dokument hvert år i tilknytning til årsrapporten. Vesentlige endringer som gjør at innholdet i dokumentet avviker betydelig fra faktiske forhold vil kunne medføre hyppigere oppdatering av informasjonen.

Alle tall i dokumentet er pr. 31. desember 2011 og rapporteres i hele tusen kroner med mindre annet fremgår.

Sparebanken Hemne benytter standardmetoden ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Standardmetoden innebærer at det benyttes standardiserte, myndighetsbestemte risikovekter ved beregningen av kapitalkravet. Ved beregning av kapitalkrav for operasjonell risiko benyttes basismetoden, som innebærer at kapitalkravet beregnes i forhold til gjennomsnittlig inntekt siste tre år.

Banken har ikke handelsportefølje og beregner derfor ikke kapitalkrav for markedsrisiko.

Det vises for øvrig til annen litteratur for en nærmere beskrivelse av kapitaldekningsreglene.

2 Konsolidering

2.1 Oversikt over datterselskaper, tilknyttede selskaper mv

Datterselskapet, Sparebanken Hemne Invest AS, ble stiftet 18.08.09 og formålet er overtakelse, drifting og salg av eiendom. Selskapet er ikke konsolidert med bankens regnskap for 2011, da utelatelsen ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat.

3 Ansvarlig kapital og kapitalkrav

3.1 Ansvarlig kapital

Sparebanken Hemne sin ansvarlige netto kapital består av kjernekapital. Kjernekapitalen før fradrag består av sparebankens fond og gavefond.

Spesifikasjon av ansvarlig kapital
(beløp i tusen kroner)

Type kapital	Beløp
Kjernekapital:	
Sparebankens fond	146.018
Gavefond	2.120
Fradrag i kjernekapital:	
Overfinansiering pensjonsforpliktelse	1.510
Utsatt skattefordel	0
Sum kjernekapital	146.628
Tilleggs kapital:	0
Fradrag:	
Ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	3.231
Sum ansvarlig kapital	143.397
Kapitaldekning	16,92%

3.2 Kapitalkrav

Tabellen nedenfor viser kapitalkrav for kredittrisiko fordelt på de enkelte engasjementskategoriene slik disse er definert i kapitalkravsforskriften. I tillegg vises kapitalkrav for motpartsrisiko og operasjonell risiko samt det samlede kapitalkravet.

Minimumskrav til ansvarlig kapital (beløp i tusen kroner)

<i>Engasjementskategorier</i>	<i>Minimumskrav</i>
Stater og sentralbanker	0
Lokale og regionale myndigheter	0
Offentlig eide foretak	0
Multilaterale utviklingsbanker	0
Internasjonale organisasjoner	0
Institusjoner	2.813
Foretak	9.936
Massemarkedsengasjementer	0
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	41.465
Forfalte engasjementer	16
Høyrisiko-engasjementer	0
Obligasjoner med fortrinnsrett	198
Andeler i verdipapirfond	13
Øvrige engasjementer	8.861
Sum kapitalkrav for kredittrisiko	63.301
Kapitalkrav for motpartsrisiko	0
Kapitalkrav for operasjonell risiko	5.208
Fradrag - gruppevis nedskrivninger	456
Fradrag – ansvarlig kapital i andre finansinstitusjoner	258
Sum	67.795

4 Kredittrisiko og motpartsrisiko

4.1 Definisjon av mislighold og verdifall

Definisjon misligholdte engasjement:

Et engasjement anses for å være misligholdt når en kunde ikke har betalt forfalte avdrag eller renter på utlån innen 90 dager etter forfall, eller når rammekreditter er overtrukket i 90 dager eller mer.

Definisjon øvrige tapsutsatte engasjement:

Tapsutsatte engasjement er engasjement som ikke er misligholdt, men hvor kundens økonomiske situasjon innebærer en overveiende sannsynlighet for at et allerede oppstått tap vil bli konstatert på et senere tidspunkt.

Definisjon verdifall:

Utlån og garantier vurderes etter "Forskrift om regnskapsmessig behandling av utlån og garantier i finansinstitusjoner av 21.12.2004". Utlån måles ved første gangs balanseføring til virkelig verdi (lånebeløpet som er overført til kunden). Ved senere måling vurderes utlån til amortisert kost fastsatt ved bruk av effektiv rentemetode, som forenklet kan sies å være utlånets balanseførte verdi ved første gangs måling justert for mottatte avdrag og eventuell nedskrivning for tap. Dersom det foreligger objektive bevis for at et utlån eller en gruppe av utlån har verdifall, foretas nedskrivning for verdifallet. Banken har utarbeidet egne retningslinjer for nedskrivning for tap på utlån og garantier.

Retningslinjene omhandler hovedsakelig følgende:

- Næringslivsengasjement
- Privatengasjement
- Kriterier for uttrekk i engasjementsgjennomgangen:
 - 5 største engasjement i risikoklasse A
 - 5 største engasjement i risikoklasse B
 - 10 største engasjement i risikoklasse C
 - Utsatte engasjement samt engasjement med mislighold over 90 dager
 - Risikoklasser (D og E)

Kriterier for beregning av nedskrivninger på individuelle utlån er at det foreligger objektive bevis for verdifall. Objektive bevis på at et utlån har verdifall inkluderer, ifølge utlånsforskriften, observerbare data banken har kjennskap til om følgende tapshendelser:

- Vesentlige finansielle problemer hos debitor.
- Betalingsmislighold eller andre vesentlige kontraktsbrudd.
- Innvilget utsettelse av betaling eller ny kreditt til betaling av termin, avtalte endringer i rentesatsen eller andre avtalevilkår som følge av finansielle problemer hos debitor.
- Det anses som sannsynlig at debitor vil inngå gjeldsforhandling, annen finansiell restrukturering eller at debitorens bo blir tatt under konkursbehandling.

4.2 Metode for beregning av nedskrivninger

Nedskrivningsbeløpene beregnes som forskjellen mellom balanseført verdi og nåverdien av estimerte fremtidige kontantstrømmer. I nåverdiberegningene benyttes løpende effektiv rente. Ved beregningen av de fremtidige kontantstrømmene vurderes sikkerhetene til påregnelig salgspris fratrukket salgskostnader.

Identifiseringen av tapsutsatte engasjement tar hovedsakelig utgangspunkt i tapshendelser som foreligger på balansedagen, men objektive bevis på manglende fremtidig oppgjørsevne hos debitor vurderes også. Banken foretar kvartalsvise vurderinger av vesentlige engasjement med tanke på individuelle og gruppevise nedskrivninger.

Nedskrivning på grupper av utlån foretas dersom det foreligger objektive bevis for verdifall i den aktuelle utlånsgruppen. Banken har forsøkt å dele inn bankens utlån i grupper med tilnærmet like risikoegenskaper.

Følgende gruppeinndeling benyttes:

- Personkunder
- Primærnæringer
- Entreprenører/bygg og anleggsdrift
- Eiendomsdrift- og utvikling

4.3 Fordeling på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder

Matrisen viser samlet engasjementsbeløp etter individuelle nedskrivninger fordelt på engasjementstyper, typer av motparter og geografiske områder.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper, geografiske områder og typer av motparter (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Utlån og fordringer	Ubenyttede rammer	Garantier	Sum
Personkunder	1.112.529	51.204	581	1.164.314
Primærnæringer	65.002	6.685	195	71.882
Handel	32.618	5.092	6.320	44.030
Transport	18.389	437	2.770	21.596
Eiendomsdrift	97.292	5.118	0	102.410
Øvrige næringer	75.347	8.271	5.351	88.969
Stat/fylke/kommune	0	0	0	0
Terra BoligKreditt/Bankenens Sikringsfond	4.944	9.800	9.724	24.468
Øvrige finansinstitusjoner	177.548	0	0	177.548
Sum sektor-/næringsfordeling	1.583.669	86.607	24.941	1.695.217
Hemne	750.945	35.944	9.993	796.882
Øvrige deler av Sør-Trøndelag	463.683	31.591	11.860	507.134
Øvrige deler av Norge	368.835	19.072	3.088	390.995
Utland	206	0	0	206
Sum geografisk fordeling	1.583.669	86.607	24.941	1.695.217
Gjennomsnitt²	1.486.894	78.917	21.184	1.586.995

¹ Etter individuelle nedskrivninger

² Gjennomsnitt av inngående og utgående balanse siste år

4.4 Engasjementer fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid

Matrisen viser ulike engasjementstyper fordelt på løpetider.

Engasjementer¹ fordelt på engasjementstyper og gjenstående løpetid (beløp i tusen kroner)

Engasjementstyper	Inntil 1		1-3		3-12		Uten løpetid	Sum
	måned	måneder	måneder	1-5 år	Over 5 år			
Utlån og fordringer	271.657	11.663	75.575	354.261	870.513	0	1.583.669	
Ubenyttede rammer	0	0	46.060	0	40.547	0	86.607	
Garantier	0	374	8.750	5.022	10.795	0	24.941	
Sum	271.657	12.037	130.385	359.283	921.855	0	1.695.217	

¹ Etter individuelle nedskrivninger

4.5 Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantiansvar

Matrisen nedenfor viser misligholdte og tapsutsatte utlån, individuelle nedskrivninger på utlån samt avsetninger på garantiansvar fordelt på typer av motparter og geografiske områder.

Mislighold, nedskrivninger og avsetninger på garantier (beløp i tusen kroner)

Type motpart	Misligholdte engasjementer	Tapsutsatte engasjementer	Samlede nedskr. ¹	Resultatførte	Garantier med avsetning ²	Avsetn. på garantier
				endring i nedskr. ¹ siste år		
Personkunder	589	9.807	1.024	-1.046	0	0
Primærnæringer	0	488	54	-31	0	0
Handel	0	0	0	0	0	0
Transport	0	0	0	0	0	0
Eiendomsdrift	0	17.536	714	-4.679	0	0
Øvrige næringer	0	2.528	2.125	89	0	0
Stat/fylke/kommune	0	0	0	0	0	0
Terra BoligKreditt	0	0	0	0	0	0
Øvrige finansinst.	0	0	0	0	0	0
Sum	589	30.359	3.917	-5.667	0	0
Hemne	400	7.621	2.863	-128	0	0
Øvrige deler av Sør-T.	81	22.738	1.026	-5.463	0	0
Øvrige deler av Norge	79	0	0	-104	0	0
Utland	29	0	28	28	0	0

¹ Kun individuelle nedskrivninger

² Samlet garantibeløp der det er foretatt avsetning.

4.6 Endring i nedskrivninger på utlån og avsetninger på garantiansvar

Tabellene nedenfor viser utviklingen i nedskrivninger på utlån og avsetninger på garantiansvar for regnskapsåret 2011.

Endringer i nedskrivninger på individuell utlån og avsetninger på garantier siste år (beløp i tusen kroner)

	Utlån	Garantier	Sum
Inngående balanse	9.584	0	9.584
+ Økte nedskrivninger på individuelle utlån/avsetninger på garantier	797	0	797
+ Nye nedskrivninger på individuelle utlån/avsetninger på garantier	291	0	291
- Konstatert tap på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	5.376	0	5.376
- Tilbakeføring på tidligere individuelle nedskrivninger/avsetninger på garantier	1.379	0	1.379
Utgående balanse	3.917	0	3.917

**Endringer i nedskrivning på grupper av utlån siste år
(beløp i tusen kroner)**

Inngående balanse	5.700
+/- Periodens nedskrivninger på grupper av utlån	0
Utgående balanse	5.700

**Årets nedskrivninger og gjenvinning på tidligere års nedskrivninger
(beløp i tusen kroner)**

	<i>Utlån</i>	<i>Garantier</i>	<i>Sum</i>
Periodens endring i individuelle nedskrivninger/avsetninger	-5.666	0	-5.666
Periodens endring i gruppenedskrivninger	0	0	0
Periodens konstaterte tap som det tidligere år er foretatt individuell nedskrivning for	5.376	0	5.376
Periodens konstaterte tap som det tidligere år ikke er foretatt individuell nedskrivning for	8	0	8
Periodens inngang på tidligere års konstaterte tap	114	300	414
Periodens tapskostnad	-396	-300	-696

4.7 Bruk av offisiell rating til kapitaldekningsformål

Etter standardmetoden vil kapitalkravet kunne avhenge av motpartens offisielle rating. Offisiell rating vil i liten grad være aktuelt for bankens lånekunder, men kan være aktuelt for utstedere av verdipapirer banken plasserer i. I så fall er det ratinger fra Standard & Poor's, Moody's og/eller Fitch som er aktuelle. Sparebanken Hemne har pr. rapporteringstidspunktet ingen engasjementer hvor ratingen påvirker kapitaldekningen.

4.8 Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v. ved fastsettelse av kapitalkrav

Matrisen nedenfor viser samlet engasjementsbeløp før og etter at det er tatt hensyn til sikkerheter (garantiansvar og finansielle sikkerheter) samt engasjementsbeløp som er fratrukket den ansvarige kapitalen.

**Engasjementsbeløp og bruk av sikkerheter m.v ved fastsettelsen av kapitalkrav
(beløp i tusen kroner)**

<i>Engasjements- kategorier</i>	<i>Engasjements beløp før sikkerheter</i>	<i>Engasjements beløp etter sikkerheter</i>	<i>Fratrukket den ansvarlige kapitalen</i>	<i>Benyt- tede rating- byråer</i>	<i>Andel sikret med pant¹</i>	<i>Andel sikret med garantier¹</i>
Stater og sentralbanker	34.176	34.176	0	Ingen	0 %	0 %
Lokale og regionale myndigheter	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Offentlig eide foretak	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Multilaterale utviklingsbanker	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Internasjonale org.	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Institusjoner	131.998	131.998	3.231	Ingen	0 %	0 %
Foretak	151.915	149.022	0	Ingen	0 %	0 %
Massemarkedseng.	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Engasjementer med pantesikkerhet i bolig	1.269.912	1.269.912	0	Ingen	91 %	0 %
Forfalte engasjementer	589	170	0	Ingen	15 %	0 %
Høyrisiko-eng.	0	0	0	Ingen	0 %	0 %
Obligasjoner med fortrinnsrett	29.638	29.638	0	Ingen	0 %	0 %
Andeler i verdipapirfond	159	159	0	Ingen	0 %	0 %
Øvrige engasjementer	126.844	126.239	0	Ingen	1 %	0 %
Sum	1.745.231	1.741.314	3.231			

¹ Her tas kun hensyn til garantier og pant som har betydning for beregning av kapitalkrav. Andel regnet av engasjementsbeløp før sikkerheter.

Hovedtyper av pant som benyttes for kapitaldekningsformål er pant i bolig og fritidseiendom. Garantier har i liten grad betydning for kapitaldekningen. Sparebanken Hemne benytter ikke kredittderivater.

Banken foretar ikke motregning av eksponeringer i eller utenfor balansen ved beregning av kapitalkrav for kredittrisiko. Verdivurdering av sikkerheter tar utgangspunkt i sikkerhetens markedsverdi. Sikkerhetsobjekter som er ukjente for oss, skal dokumentere sin verdi gjennom offentlig takst. På eiendommer i vårt primærmarked benyttes hovedsakelig bankens markedskunnskap, og takst der en finner det nødvendig ved fastsettelse av verdi.

Verdivurdering av boligeiendommer oppdateres ved vesentlige endringer i markedet, ved større opplån og minst hvert tredje år.

Det tas hensyn til konsentrasjonsrisiko i bankens ICAAP, likevel slik at konsentrasjonsrisiko som følge av konsentrasjon i typer av sikkerheter ikke eksplisitt tilordnes kapitalbehov.

4.9 Motpartsrisiko knyttet til derivater

Samlet engasjementsbeløp (kredittkvivalent verdi) hvor det beregnes kapitalkrav for motpartsrisiko utgjorde pr. 31.12.11 NOK 0 (engasjementsbeløp før sikkerhetsstillelse og konverteringsfaktorer).

5 Egenkapitalposisjoner

Aksjer, andeler og egenkapitalbevis deles vanligvis inn i tre porteføljer; handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler. Sparebanken Hemne har ingen handelsportefølje, bankens beholdning besto derfor ved årsskiftet av poster klassifisert som omløps- og anleggsmidler. Det er i innværende år ikke foretatt endringer i de benyttede regnskapsprinsipper.

Omløpsmidler er ordinær bankportefølje hvor intensjonene om å realisere kortsiktige gevinster på kurssvingninger ikke er fremtredende. Aksjene m.m. blir verdsatt til den laveste av anskaffelseskost og markedsverdi.

Anleggsaksjer, det vil si aksjer som er beregnet til varig eie, er vurdert til anskaffelseskost. Nedskrivning blir foretatt når de virkelige verdiene er lavere enn anskaffelseskost. Det blir foretatt nedskrivning til markedsverdi dersom der foreligger et verdifall som ikke antas å være forbigående. Nedskrivningen skal reverseres i den utstrekning grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Virkelig verdi (markedsverdi) av aksjer defineres som børskurs pr. 31.12. Virkelig verdi for de aksjene som ikke noteres på børs, er satt til siste kjente omsetningskurs. Usikkerheten i anslagene over virkelig verdi anses å være minimal. Dersom virkelig verdi ikke kan anses med sikkerhet, er det unnlatt å gi opplysninger om antatt virkelig verdi.

Matrisen nedenfor viser egenkapitalposisjoner fordelt etter om de holdes for gevinstformål eller strategisk formål. Matrisen viser også type verdipapir og bokført verdi, virkelig verdi, realisert gevinst/tap siste år, akkumulert urealisert gevinst/tap og hvor mye av dette som er medregnet i henholdsvis kjernekapital og tilleggskapital.

Egenkapitalposisjoner

<i>Beløp i tusen kroner</i>	<i>Balanse ført verdi</i>	<i>Virkelig verdi</i>	<i>Realisert gev./-tap i perioden</i>	<i>Urealisert gev./-tap</i>	<i>Herav medregnet i kjernekapital¹</i>	<i>Herav medregnet i tilleggskapital¹</i>
Aksjer og andeler - gevinstformål						
- børsnoterte aksjer	571	678	0	-89	0	0
- andre aksjer og andeler	3.360	3.716	0	24		0
Aksjer og andeler - strategisk formål						
- børsnoterte aksjer	0	0				0
- andre aksjer og andeler	14.375	14.375	2	0	0	0

¹ "Herav" sikter til urealiserte gevinster/tap

6 Renterisiko

Sparebanken Hemne har identifisert følgende kilder til renterisiko:

- Utlån til kunder/andre banker
- Rentebærende plasseringer i verdipapirer
- Innskudd fra kunder
- Rentebærende verdipapirgjeld
- Annen rentebærende gjeld
- Derivater

Renterisiko er risiko for tap på grunn av endringer i det generelle rentenivået. I begrepet inngår også kursrisiko/rentefølsomhet, dvs. endring i en obligasjons verdi ved endring av markedsrenten. Det vanlige er å beskrive renterisikoen med hvor stort beløp man taper gitt at renten går opp eller ned med 1 %. Banken måler renterisikoen ved at det beregnes en gjennomsnittlig durasjon (tid til neste renteendring) for de forskjellige postene.

Bankens plasseringer i rentebærende verdipapirer består hovedsakelig av papirer med flytende rente som reguleres kvartalsvis. Fra vår meglerforbindelse mottar vi månedlige analyse av obligasjonsporteføljen som inngår i bankens styring av renterisiko.

Renterisiko knyttet til kundeinnskudd oppstår også i tilknytning til både flytende og fastforrentede avtaler. Varslingsfristen for rentesenking på kundeinnskudd ble endret fra 14 dager til 2 måneder fra 01.11.09 og samsvarer bedre med varslingsfristen for utlån til kunder. Renterisikoen knyttet til fastrenteinnskudd er noe høyere. Her opererer banken med rentebindingsperioder fra 1 – 12 måneder. På grunn av den relativt korte bindingstiden har vi p.t. ikke benyttet renteswapper her.

All rentebærende verdipapirgjeld er lagt ut med flytende rente knyttet til 3 måneders NIBOR og kvartalsvise rentejusteringer. Banken har p.t. ingen sertifikatgjeld.

All annen rentebærende gjeld har flytende rente knyttet til 3 og 6 måneders NIBOR med kvartalsvise og halvårlige rentejusteringer. I perioder hvor det inngår rentebærende gjeld med fast rente vurderes behovet for renteswapper i hvert enkelt tilfelle.

Renterisikoen styres etter vedtatte rammer og begrensninger i følgende policyer:

- Risikopolicy
- Markedspolicy

I henhold til netto renteeksponering i balansen har vi beregnet renterisikoen pr. 31.12.11 til kr 0,5 mill.

Banken har ingen renterisiko i utenlandsk valuta

7 Styring og kontroll av risiko

7.1 Formål og prinsipper for ICAAP

ICAAP (Internal Capital Adequacy Assessment Process) er bankens egen prosess for å vurdere bankens kapitalbehov. Denne kapitalbehovsvurderingen skal være fremoverskuende, og dette innebærer at kapitalbehovet skal vurderes i forhold til bankens nåværende og fremtidig risikoprofil. Det er derfor et overordnet prinsipp at banken i tillegg til å beregne behovet ut fra gjeldende eksponering (eventuelt rammer) også må vurdere kapitalbehovet i lys av planlagt vekst, eventuelle besluttede strategiske endringer m.v.

Fremtidige tap kan deles inn i forventede tap og uventede tap. Forventede tap kan betraktes som en driftskostnad og forutsettes dekket over den løpende driften. Den løpende driften kan også betraktes som et førstelinjeforsvar mot uventede tap. I kapitalbehovsvurderingen legges det imidlertid til grunn at uventede tap ikke dekkes over driften, men skal dekkes av kapital. Kapitalbehovsvurderingen innebærer følgelig at banken beregner hvor mye kapital som trengs for å dekke opp for fremtidige uventede tap.

Disse beregningene gjøres på ulike måter for ulike risikoer, og er basert på ulike forutsetninger. Det er en implisitt forutsetning om at det ikke beregnes kapital som dekker alle tenkelige tapsutfall. Det er imidlertid benyttet konservative forutsetninger i beregningene.

Ved beregning av samlet kapitalbehov (for alle risikoene) kan det argumenteres for at de ulike risikoene ikke vil materialisere seg samtidig, og at det derfor eksisterer diversifikasjonseffekter som innebærer at det samlede kapitalbehovet er lavere enn summen av kapitalbehovet for de enkelte risikoene. Banken har imidlertid valgt å legge en konservativ tilnærming til grunn, og ser derfor bort fra slike effekter.

Med risikotoleranse forstås størrelsen på den risikoen banken er villig til å ta i sin virksomhet for å nå sine mål. Risikotoleransen kommer til uttrykk i rammeverket for virksomheten, herunder i begrensninger i vedtekter, policyer, fullmakter, retningslinjer og rutiner. For noen av risikoene er det vanlig å fastsette kvantitative begrensninger på risiko, for eksempel kvantitative rammer for markedsrisiko, rammer for store engasjement, rammer for eksponering mot enkeltbransjer osv. For andre risikotyper er det mer naturlig å benytte kvalitative begrensninger. Slike begrensninger angir hvor langt man er villig til å strekke seg på enkeltrisikoer, og representerer derfor en beskrivelse av risikotoleransen for disse enkeltrisikoene. Bankens risikotoleranse er forsøkt reflektert i kapitalbehovet som beregnes for hver enkelt risiko.

Banken har videre, basert på en overordnet risikotoleranse, etablert et minstekrav til buffer utover beregnet kapitalbehov. Dette nivået er benevnt som bankens minimumsnivå til kapitaldekning.

I fastsettingen av bankens minimumsnivå til kapitaldekning inngår bankens internt beregnede kapitalbehov, men banken gjør i tillegg en vurdering av forventninger og krav fra bankens omgivelser. Bankens overordnede risikotoleranse innebærer at minimumsnivå til kapitaldekning alltid vil være høyere enn bankens internt beregnede kapitalbehov.

Bankens minimumsnivå til kapitaldekning og overordnede retningslinjer for kapitalbehovsvurderingen er vedtatt av bankens styre. Administrasjonen gjennomfører de relevante vurderinger og beregninger og fremlegger dette for styret. En slik gjennomgang gjøres minst én gang per år. Styret har vært tilstrekkelig involvert i prosessen og kvaliteten på risikostyrings- og ICAAP-prosessen har vært god.

Bankens interne kapitalbehovsvurdering innebærer en analyse og beregning av kapitalbehov for følgende risikoer:

- Kredittrisiko
- Likviditet/omdømmerisiko
- Markedsrisiko
- Operasjonell risiko
- Konsentrasjonsrisiko
- Eiendomspriserisiko
- Forretningsrisiko
- Strategisk risiko

Beregning av kapitalbehov for enkeltrisikoer gjøres ved hjelp av ulike metoder, herunder bruk av stresstester i form av følsomhetsanalyser. I slike følsomhetsanalyser fokuseres det på betydningen av endringer i én enkelt variabel. I tillegg gjennomfører banken stresstesting i form av scenario-analyse som er ment å vise betydningen for banken samlet sett av samtidige endringer i flere relevante faktorer. Banken gjennomfører også egne stresstester av likviditetsrisiko.

7.2 Styring og kontroll av enkeltrisikoer

I det følgende gis en gjennomgang av bankens håndtering av de enkelte risikoene.

Sparebanken Hemne er en forholdsvis liten kredittinstitusjon. Det er derfor et overordnet mål for styret at bankens kredittpolicy innebærer forsvarlig risiko. Banken har utarbeidet eget regelverk som bidrar til begrensninger og styring av den finansielle risiko. Finansiell risiko deles inn i kredittrisiko, likviditetsrisiko og markedsrisiko. Markedsrisiko består igjen av renterisiko, valutarisiko og kursrisiko. Nedenfor følger en beskrivelse av de ulike typer risiki, og hvordan banken har håndtert disse.

Risikostyringsfunksjonen er organisert som en integrert del av bankens internkontroll-opplegg. Ansvarlig avdelingsleder forestår her avvikrapportering til adm. banksjef, som igjen sørger for videre rapportering til bankens styre i de situasjonene der det er påkrevet.

Kreditrisiko

Kreditrisiko defineres som risiko for tap knyttet til at kunder eller andre motparter ikke kan gjøre opp for seg til avtalt tid og i henhold til skrevne avtaler, og at mottatte sikkerheter ikke dekker utestående krav. Denne typen risiko knytter seg hovedsakelig til større privat- og næringsengasjement, men også til bankens plasseringer i verdipapirer.

Vårt regelverk, både i kreditthåndboken og i reglene for virksomheten på verdipapirmarkedet, gir klare begrensninger i volum og krav til sikkerhet. En stor del av bankens utlån er sikret ved pant i fast eiendom, ved årsskiftet er kun ca. 0,2 % av våre utlån gitt uten noen form for sikkerhet. Dette dreier seg om lønnskantilån og kreditter gitt på såkalte standardiserte vilkår samt mindre forbrukslån.

Bankens obligasjonsportefølje er anskaffet for å sikre en nødvendig likviditetsbuffer, og består av obligasjoner utstedt av andre kredittinstitusjoner og industriselskaper. Det knytter seg liten kreditrisiko til denne porteføljen. Ved årsskiftet er de enkelte papirene i porteføljen vurdert til det laveste av kostpris og markedsverdi.

Både person- og bedriftskundene blir risikoklassifiserte. Risikoklassifiseringssystemet gjør banken bedre i stand til å beregne og styre risiko innenfor utlånsområdet.

Personkundene klassifiseres ut fra sikkerheter og betalingsevne. Næringskundene blir først analysert i forhold til siste års regnskap. Deretter tas det hensyn til realisasjonsrisikoen, det vil si hvor stor andel av engasjementet som eventuelt ikke er sikret ved pant. På grunnlag av regnskapsanalysen og sikkerhetene får næringskundene tildelt en risikoklasse. Både person- og næringskunder blir delt inn i følgende tre risikoklasser: Lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Styret får hvert kvartal en gjennomgang av alle utsatte engasjement uansett størrelse.

Likviditet/omdømmerisiko

Likviditetsrisiko defineres som risikoen for at banken ikke klarer å oppfylle sine forpliktelser og/eller finansiere økninger i eiendelene uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres, eller i form av ekstra dyr finansiering. Nivået på bankens ansvarlige kapital vil være en sentral forutsetning for å kunne tiltrekke seg nødvendig funding til enhver tid. En solid og veldrevet bank vil normalt ha lett tilgang til trekkrettigheter og nødvendige kreditter. Banken har en god fordeling på forfallstidspunktene på innlån. Innskuddsandelen utgjorde ved utgangen av året 81 %.

Det er vedtatt en likviditetspolicy med tilhørende rapportering som skal sikre god og langsiktig likviditetsstyring. Bankens styre vurderer likviditetsrisikoen i Sparebanken Hemne som lav/middels.

Markedsrisiko

Markedsrisiko defineres som risiko for tap i markedsverdier knyttet til porteføljer av finansielle instrumenter som følge av svingninger i aksjekurser, valutakurser, renter og råvarepriser.

Aksjekursrisiko

Aksjekursrisikoen omhandler risiko i forhold til aksjer, aksjefond og pengemarkedsfond. Disse deles gjerne inn i handelsportefølje, øvrige omløpsmidler og anleggsmidler, men Sparebanken Hemne har kun papirer i de to sistnevnte porteføljene.

Omløpsporteføljen er bokført til kr 3.931.000 og består av aksjer, aksjefond og egenkapitalbevis. Bankens kursrisiko anses som lav ut fra volum.

Anleggsbeholdningen består hovedsakelig av aksjer i strategiske selskaper.

Bankens virksomhet innen verdipapirmarkedet var på et lavt nivå i 2011. Virksomheten styres av egne regler fastsatt av styret, og det er gitt klare fullmakter og volumbegrensninger på området.

Valutarisiko

Banken handler ikke med valuta utover kjøp og salg av reisevaluta til våre kunder. Valutarisikoen er derfor ubetydelig.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko defineres som risikoen for tap eller sviktende inntjening som skyldes utilstrekkelige eller sviktende interne prosesser, svikt hos mennesker og i systemer eller eksterne hendelser.

Årsaken til at slike forhold inntreffer kan være alt fra svikt i teknisk infrastruktur via uønsket hendelse til svikt eller kriminell adferd. Svikt i IT-løsninger er sannsynligvis den største operasjonelle risiko for en bank av vår størrelse.

Bankens operasjonelle risiko vurderes som lav/middels.

Konsentrasjonsrisiko

Konsentrasjonsrisiko defineres som risiko for tap som følge av konsentrasjon om:

- Enkeltkunder
- Enkelt bransjer
- Geografiske områder

I henhold til Forskrift om kredittinstitusjoners og verdipapirforetaks store engasjementer har banken 5 store engasjement unntatt Norges Bank og DNB. Store engasjement gjennomgås av styret hvert kvartal.

Ekstra konjunkturutsatte bransjer har vi definert til å omfatte fiske/fangst, hotell/restaurant, eiendom, havbruk og transport. Styret vurderer eksponeringen i de ulike næringer hvert kvartal.

Eiendomsprisrisiko

Denne risikotypen defineres som risiko for uventet verdifall på institusjonens eiendommer eller i porteføljer av eiendomsinvesteringer. Eiendomsprisrisiko knyttet til utlån til eiendomssektoren eller eiendeler som sikkerhet dekkes under kredittrisiko og konsentrasjonsrisiko. Banken eier et eget bankbygg og en funksjonærbolig som er balanseført på til sammen kr 7,3 mill kroner. Et verdifall på disse eiendommene anses å være en lav risiko.

Forretningsrisiko

Forretningsrisiko defineres som risikoen for uventede inntektssvingninger ut fra andre forhold enn kredittrisiko, markedsrisiko og operasjonell risiko. Risikoen kan opptre i ulike forretnings- eller produktsegmenter og være knyttet til konjunktursvingninger og endret kundeatferd. Risikoen vurderes av bankens styre en gang hvert år eller oftere ved behov.

Strategisk risiko

Risiko for uventede tap eller sviktende inntjening i forhold til prognoser knyttet til vekstambisjoner, inntreden i nye markeder eller oppkjøp. Styret og Forstandskapet vedtok høsten 2010 å opprette avdelingskontor på Hitra våren 2011. Etter beregninger foretatt i forbindelse med etablering av avdelingskontor ble den strategiske risikoen vurdert til akseptabel sett i forhold til bankens kapitalbehov. Utviklingen ved kontoret har svart til forventningene og vi er optimistiske med hensyn til videre vekst i øyregionen.

7.3 Bankens godtgjørelsesordning

Styret har gitt retningslinjer for godtgjørelse som omfatter alle former for godtgjørelse til bankens ansatte. Retningslinjene skal bidra til å fremme og gi incentiver til god styring av og kontroll med virksomhetens risiko, motvirke for høy risikotaking og bidra til å unngå interessekonflikter. Det vises også til note 8 b i årsregnskapet.

Banken har en generell ordning for variabel godtgjørelse som defineres inn under pkt 5: Unntak i Finanstilsynets rundskriv av 21.02.2011 "Godtgjørelsesordninger i finansinstitusjoner, verdipapirforetak og forvaltningsselskaper for verdipapirfond". Ordningen omfatter hele banken og gir ikke incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko.

Styret har vedtatt at banken kan ha en ordning for variabel godtgjørelse i form av salgsbonus og overskuddsdeling innenfor følgende kriterier:

- Omfatte alle ansatte
- Være basert på generelle kriterier og ikke innebære skjønn i forhold til enkeltansatte
- Ikke gi incentiveeffekt når det gjelder overtakelse av risiko
- Utgjøre maksimalt 1,5 ganger månedslønn per ansatt per år.

Styret gjør årlig vedtak om eventuell videreføring og/eller endringer i bonusordningene. Det finnes vedlegg som beskriver detaljene i gjeldende bonusordning.

Samlet utbetalt godtgjørelse til alle ledende ansatte, ansatte med arbeidsoppgaver av vesentlig betydning for foretakets risikoeksponering, til andre ansatte og tillitsvalgte med tilsvarende godtgjørelse, samt til ansatte med kontrolloppgaver utgjorde i 2011 kr 6.446.776. Av totalt utbetalt godtgjørelse til disse utgjør total bonus kr 184.580.